

ОДГОВОРИ.

На питања, управљена од стране Г. Д-ра Тихомира Ђорђевића, преко Гласника Скопског Научног Друштва, I, 2, стр. 528—530, могу одговорити следеће:

1. ШТА ЗНАЧИ КАМЕН О ВРАТУ?

Међу Мијацима постоји веровање да сваком оном који изврши убиство душа после смрти одлази на дно пакла. А да би до дна могла доспети, биће му обешено тешко камење о врат.

Када би Арнаути убили којег Мијака по планинама Крчину, Стогову, Бистри и Корабу, тада би пролазници на оном месту, где је убијени пао и где му се крв пролила, подизали мали споменик — хумку од нагомиланог камења. Та хумка постаје на тај начин, што сваки пролазник, када се приближи месту, понесе собом тежак камен и баца га на гомилу, која се зове *грмада*, говорећи: „На шија да го носиш!“ — Та клетва односи се на убицу, који ће носити о врату не само тај камен већ и целу ону гомилу са грмаде.

Иначе Мијаци живописци, када сликају пакао, а то бива нарочито при улазу у цркву, сликају обично воденичара са тешким воденичким каменом о врату. — Сматрају, наиме, да је сваки воденичар грешан, јер узима ујма више него што треба.

Постоји затим и узречица: „На шија да ме носиш, на овја век и на онја!“

2. ДВОСТРУКО САХРАЊИВАЊЕ.

Код Мијака постоји још обичај, да се редовно старешина породице, отац или деда, „откопа“ после неколико година, обично после три или седам. „Откопување“ се врши на тај начин, да се гроб рашчисти до сандука. Сандук отвори најстарији у кући. Кости се скупе и оперу свеже донетом водом са чесме. Затим се поново оперу вином и поређају на белу платнену торбу, исто онако, као што је описано у „Браству“, књ. IX—X, стр. 138.¹⁾ Пошто се направи и донесе мало сандуче сместе се у њега кости и уз појање свештеника, однесу до цркве, где престоје од суботе у вече до недеље у јутру, док се заврши служба божија. После службе кости се пренесу и сместе у костурницу, која је испод цркве, или се поново сахране у гроб. Прстен и новац, нађени у гробу, чувају се као лек, а вода којом се омију ти предмети даје се онима, који бољују од стомака.

„Откопување“ се врши и када неко умре у породици, која има своју гробницу па треба мртваца сахранити у породичну гробницу. Тада покупљене кости обично међу у сандук умрлога. — Дешава се каткада, да се над

¹⁾ Као што писац признаје, забележио је све то по казивању Јована Николића из Тресонча. Дакле сва ова казивања су мешавина мијачких и дебранских обичаја.

ископаним костима пева и читаво опело, као да се умрли тек први пут сахрањује.

Ово „откопување“ врши се по некоме нарочитом веровању. Наиме, да се види да ли је мртац потпуно иструлио, и према томе да се увере да ли је имао тешких грехова. Јер ако мртаца нађу неиструелог, сматра се да има још неискупљених грехова или да је *ионео у гроб неку велику тугу и жељу, ња од њога не може да иструли.*

О томе има података и у мојим радовима: *Канонска Визијација Рекâ*, Скопље, 1925 (Библ. Маћед. св. 5), стр. 12 „Посета старом селу“; *Својна и др.* Скопље, 1924 (Библ. Маћ., 2), стр. 15 „Анђел вопијаше“.

Т. Смиљанић-Брадина.